

Daar OGATA vond, dat dit glycerine-extract door bijvoeging eener geringe hoeveelheid phenol of chloorwaterstofzuur, en ook door verwarming tot 45° C., onwerkzaam wordt, neemt hij aan, dat het een ferment bevat, ofschoon hij noch pepton- noch suikervorming kon aantonen. Maar wèl vond hij, dat dezelfde stof in kweekproeven een nadeeligen invloed op cholera- en typhus-bacillen bezit. FOKKER.

BOEKAANKONDIGING.

Ueber den Einfluss des Alkohols auf den Organismus des Kindes. Rede zur Feier des 56. Stiftungstages der Universität Bern, am 22. November 1890, gehalten von dem derzeitigen Rektor, Prof. Dr. R. DEMME. (Stuttgart, FERDINAND EUBE, 1891).

Onder dezen titel verscheen onlangs een uiterst belangrijke redevoering, die onder Nederlandsche geneeskundigen wellicht niet zoo algemeen bekend is als ze wel verdient. Ik wil daarom eenige mededeelingen uit den inhoud doen, in de hoop, dat deze voorloopige kennismaking velen moge aansporen het boekje zelf te lezen.

De gronden voor zijn waarschuwingen tegen het gebruik van alcohol door kinderen vindt men in de rijke, door DEMME aangegeven literatuur, vooral in het 22. Bericht über die Thätigkeit des Jennersehen Kinderspitals (zie dit *Tijdschrift* 1886, II. blz. 197) en in het onlangs verschenen, zeer lezenswaardige 27. Bericht. Ten behoeve van diegenen, voor wie deze verslagen moeilijk toegankelijk zijn, liet DEMME dat gedeelte, wat op de quaestie betrekking heeft, achter zijn redevoering afdrukken. Dit aanhangsel bevat zulke degelijke gronden voor zijn overtuiging, dat de waarde van het werkje er zeer door verhoogd wordt.

Gemakkelijk laat zich de inhoud zijner redevoering splitsen in twee deelen:

1°. het gebruik van alcohol door kinderen en de invloed daarvan op het jeugdig organisme;

2°. de invloed van alcoholisme der ouders op hunne kinderen.

Wat het eerste betreft: in Zwitserland althans blijkt het gebruik van alcohol door kinderen vrij groot te zijn. In den vorm van brandewijn bij de armen, van wijn of bier bij de rijkere, worden in vele gezinnen dagelijks kleinere of grootere hoeveelheden alcohol aan kinderen toegediend. Zelfs zuigelingen geeft men alcohol om ze rustig te houden; aan oudere kinderen hetzij uit onnadenkendheid, onverschilligheid of zwakheid, terwijl bij feestelijke gelegenheden vrij groote giften alcohol geen zeldzaamheid voor hen zijn.

DEMME herinnert aan de physiologische werking van kleine giften, die slechts tot vertraging der stofwisseling leiden. In het eerste tijdperk der vergiftiging door grootere doses zijn clonische convulsies en tetanus niet zeldzaam, terwijl in het tijdperk van depressie de belangrijkste paralytische verschijnselen kunnen voorkomen.

Meer nog dan bij volwassenen moet men hier met individueele verschillen rekening houden. Een krachtigen 15-jarigen jongen zag DEMME herhaaldelijk dronken worden van een gift van 5 gram cognac, en een anderen 10-jarigen knaap van 40—50 gram rooden wijn; toch behooren gevallen in de tegenovergestelde richting evenmin tot de zeldzaamheden.

Als blijvende gevolgen nam hij waar: achterblijven in lichamelijke ontwikkeling (vooral in den groei), cirrhosis hepatis (zeldzaam), epilepsie, chorea en andere zenuwstoornissen (neurasthenie), vermindering der moraliteit.

In de nauwkeurige samengestelde casuïstiek vindt men voor dit alles de krachtigste argumenten. Vermoedelijk kan zelfs rijkelijk gebruik van alcohol door een zoogster convulsies, ook het later ontstaan van imbecillitas, zelfs van idiotie bij het kind veroorzaken. Buitendien zijn enkele gevallen waargenomen, waar met groote zekerheid één enkel exces in Baccho door een kind tot epilepsie heeft geleid.

Hoezeer het nu op den weg der geneeskundigen ligt, om het (niet-therapeutisch) gebruik van alcohol door kinderen te bestrijden, meent DEMME toch, dat de vrij algemeen en bij allerlei ziekten ingevoerde alcohol-therapie voor een goed deel heeft bijgedragen tot popularisering dezer genees-methode: daarvoor haalt hij verschillende gronden aan. Zelf den alcohol als geneesmiddel hoog schattende bij dreigende hartzwakte, bij bloedverlies, bij sommige slepende ziekten, enz., acht hij hem volstrekt gevaarlijk in de handen van den leek.

Deze waarschuwing geldt voor Nederland niet minder. Hoe dikwijls worden ook tot ons kinderen gebracht, nadat hun reeds maanden lang, bijv. tot versterking, tot opwekking van den eetlust, enz., door de ouders dagelijks kleine giften cognac, zwaren wijn of stout waren gegeven!

„Gerade diese unter der Maske des Medikamentes sich in die „Familie einschleichende *Alcoholisirung des Kindes* dürfte am Schwersten wieder auszurotten sein”, zegt DEMME. Toch schijnt mij met hem dit een dure plicht der geneeskundigen.

Ook een enkel woord over den schadelijken invloed van het alcoholisme (de alcoholische psychose!) der ouders op het nageslacht moge hier uit DEMME's redevoering een plaats vinden. Hier wordt wederom zooveel belangrijks medegedeeld en met zoo uitgebreide casuïstiek op het sociale gevaar gewezen, dat ik, om niet te uitvoerig te worden, mij slechts tot enkele grepen moet beperken. Men zie bijv. DEMME's

beschouwingen over de erfelijkheid van aangeboren en verkregen eigenschappen in het origineel na.

De hereditaire invloed van alcoholisme uit zich: 1°. als een directe, ook in den vorm van delirium tremens en als periodiek alcoholisme, zelfs in de allereerste levensjaren kan de invloed zich doen gelden; 2°. in den vorm van andere psychosen, van convulsies, epilepsie, idiotisme, enz.; 3°. in depravatie der nakomelingschap, die in het 3de of 4de geslacht uitsterft.

Ten slotte deelt DEMME de uitkomst mede van zijn onderzoekingen naar het lot, dat 20 onpartijdig door hem uitgekozen familiën in de laatste 12 jaren ten deel viel.

In de 20 familiën, waarin òf een der ouders òf beide aan alcoholisme leden, werden 57 kinderen geboren; 25 van deze stierven in de eerste weken, 22 vertoonden congenitale defecten, bleven in lichamelijke ontwikkeling achter of leden aan chorea, epilepsie, idiotisme, terwijl slechts 10, d. i. 17.5 pCt., zich normaal ontwikkelden.

Het 10-tal matige ouders verwekte 61 kinderen, waarvan niet meer dan 5 in de eerste weken stierven. Slechts 6 vertoonden congenitale afwijkingen of leden later aan geneeslijke zenuwziekten; 50, d. i. 81.9 pCt., bleven gezond.

Zulke resultaten van een onderzoek, door een waarnemer als DEMME verkregen, zullen gewis opwekken tot nauwkeuriger kennismaking met het in aangenamen vorm geschreven boekje, dat zeker zijn invloed op practisch geneeskundig gebied zal doen gelden.

S. K. HULSHOFF.

EUGEN GRAETZER, *Medicinische Uebungsbücher*, Bd. IV. —
84 *Typen von Haut- und Geschlechtskrankheiten*. SOLLMAN &
BONACKER, Basel 1891.

Onder bovenstaanden titel verscheen onlangs een boek, welks wijze van bewerking zooveel van de gewone afwijkt, dat een korte bespreking wel gemotiveerd schijnt. De Schrijver liet dit werk voorafgaan door drie dergelijke, betrekking hebbende op inwendige geneeskunde, chirurgie en oogheekunde. Naar aanleiding dier werken ontving hij brieven van jongere collega's, vooral van hen, die zich voor het Staats-examen voorbereiden, en putte uit den inhoud dier brieven het bewijs, dat hij „eine Lücke im bisherigen Unterrichtsmaterial” heeft aangevuld. Nu wil hij zulks ook doen voor huid- en geslachtsziekten, vooral omdat aan de universiteiten de studie daarvan al te veel wordt verwaarloosd.

Het doel van den Schrijver is het denkvermogen van zijn lezers te ontwikkelen, hun zelfstandig oordeelen en aldus het maken eener spoedige en zekere diagnose te leeren. Volgens Schrijver nu is de universiteitsstudie niet juist geschikt om de „medizinische Denkhätig-